Kanta-Hämeen hyvinvointialue

3.4.2024

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 2/2024 vp)

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää perusteltuna siirtää hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen valtionvarainministeriön tehtäväksi. Valtiovarainministeriö on jo voimassa olevan lain perusteluiden mukaisesti vastannut hyvinvointialueiden talouden yleisestä ohjauksesta sekä sovittanut yhteen valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta. Jatkossa nämä tehtävät määrättäisiin suoraan lainsäädännössä, eikä ainoastaan säännösten perusteluissa. Tämä vahvistaa valtionvarainministeriön asemaa ohjauksen toteuttamisessa.

Valtiovarainministeriön tehtävä valtion ohjauksen yhteensovittamisessa tulisi johtaa siihen, että hyvinvointialueita koskevat lainsäädännölliset velvoitteet, rahoitus ja talouden sääntely lähentyvät toisiaan nykytilanteeseen verrattuna. Aiemmin riskinä on ollut se, että ministeriöiden mahdollinen ristiriitainen ohjaus hyvinvointialueille saattoi vaikeuttaa hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden suunnittelua ja ennakointia.

Hyvinvointialueiden talous on vaikeassa tilanteessa, jolloin on tarvittaessa puututtava myös velvoittavaan normiohjaukseen, jotta hyvinvointialueilla on mahdollisuudet toteuttaa lakisääteisiä tehtäviään. Kanta-Hämeen hyvinvointialue yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn arvioon, että on tärkeää perustaa hyvinvointialueiden ohjaus tutkittuun tietoon ja ohjaustoimien huolellisiin vaikutusarviointeihin. Tulevassa lainsäädäntötyössä on välttämätöntä tehdä aiempaa realistisemmat arviot uusien säännösten taloudellisista ja toiminnallisista vaikutuksista.

Substanssiministeriöiden normiohjauksen ja taloudellisen tuottavuutta ja vaikuttavuutta korostavan ohjauksen tulee olla vahvasti yhteensovitettua, jotta substanssi- ja budjettilainsäädännön välille ei synny ylipääsemätöntä kuilua. Annetun ohjauksen tulee siten jatkossa olla sellaista, että se tosiasiassa mahdollistaa hyvinvointialueille sekä taloudellisten että toiminnallisten vaatimusten

samanaikaisen täyttämisen. Kun ohjauksen yhteensovittamistehtävä annetaan nyt valtionvarainministeriön vastuulle säännöstasolla, on pidettävä huolta myös siitä, etteivät valtion finanssipoliittiset tavoitteet saa ylikorostunutta asemaa muiden sote-tavoitteiden kustannuksella.

On tärkeää, että hyvinvointialueiden ohjaus pidetään strategisella tasolla ja ohjauksessa otetaan huomioon julkisen talouden finanssipoliittisten tavoitteiden ohella hyvinvointialueiden itsehallinto ja hyvinvointialueiden asukkaiden demokraattiset perusoikeudet. Perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut ohjauksen perustuslain mukaisuutta ja todennut, että ohjaus jossakin määrin kaventaa hyvinvointialueiden itsehallintoa. Valtionohjausta ei kuitenkaan voi viedä niin pitkälle, että se tosiasiassa syrjäyttää suorilla vaaleilla valitun aluevaltuuston ohjausvallan.

Yhteenvetona Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää ehdotettua lainsäädäntömuutosta kannatettavana.